

Biskop Atle Sommerfeldt:

Visitaspredken Halden 17.3. 2013, Maria Budskapssøndag Luk 1,39-45

- foruten kvinner

Det er forbausende hvor allmenngyldig den kjente formuleringen til Matteus fra fortellingen om Jesu brødunder er: «De som hadde spist, var omkring fem tusen menn, foruten kvinner og barn» (Matt14,21), her sitert fra den forrige bibeloversettelsen. Kvinnene overses og gjøres lite betydningsfulle slik at de ikke behøver å telles veldig nøyaktig. Det var mennene som betydde noe og som skulle nevnes. Slik var det for Matteus, og slik er det også for dagens bibelutgivere som overser kvinnene når det i overskriften til fortellingen om brødunderet heter at «Jesus metter 5000». Kirkehistorien kan også skrives som en historie om hvordan kvinnene skyves i bakgrunnen. Slik samsvarer kirkehistorien med den allmenne historien der kvinners rolle og bidrag oversees. Selv i vår tid har listen over personer som er verd å nevne fra Halden på Wikipedia svært få kvinner i forhold til menn.

Denne søndagen, Maria Budskapsdag, løfter frem for oss et helt annet perspektiv på kvinnenes betydning i kirke og samfunn. Fortellingen om Elisabeth og Maria viser oss at kvinnene i den kristne kirke har en helt spesiell og betydningsfull rolle i Guds handlinger for menneskene. For uten kvinner vil det ikke vært en kristen kirke.

Det nye bryter igjennom

Sakarja, ektemannen til Elisabeth, var en gammel mann og en erfaren prest som i mange år hadde tjent i tempelet med offer i tradisjonen fra Moses og David. Med offer og bønner skulle Gud aktes slik at stor-Israels kunne opprettes. I sin lille verden ba Sakarja trofast om å få etterkommere, men det var ikke blitt oppfylt. Men så en dag fikk Sakarja besøk av en engel, utsendt fra Gud selv, mens han gjorde tempeltjeneste. Det minner om den gangen Abraham og Sara fikk besøk og ble lovet å få en sønn. Da Sara hørte det, sto hun i teltåpningen og lo, så umulig virket et slikt løfte. Løftet om å få en sønn tvilte Sakarja sterkt på selv om han var en trofast prest. Fordi han tvilte ble han gjort stum. Kona Elisabeth ble imidlertid med barn. Varslene om at en helt ny tid i menneskenes forhold til Gud, begynte. Mens Sakarja, den gamle og fromme presten og mannen, tvilte på Guds handling, reagerte hans unge slektning Maria helt annerledes da hun fikk beskjed om at hun skulle bli med barn uten en

manns medvirkning enda risikoen hun løp var langt større enn Sakarjas: «Se, jeg er Herrens tjenestekvinne. La det skje med meg som du har sagt». I tro og tillit til Gud stilte hun seg til disposisjon for Gyds nye handling for menneskene.

Slik ble den gamle tid avløst av den nye tid, Sakarja og hans offertjeneste ble avløst av at Gud selv i barnet Maria skulle føde viste hvem han er og selv gjorde det som var nødvendig for å sikre mennesker liv og salighet.

I den gamle tid gjorde Gud seg avhengig av Moses da han ville fri folket ut fra slavekårene i Egypt. Med kraftfulle og grusomme handlinger ledet Moses folket ut av undertrykkelse og hans etterfølger Josva folket inn i landet som fløt av melk og honning. Frigjøring og håp om en annen virkelighet ble realisert i menns hærtokt. Spektakulært og synlig.

I den nye tid velger Gud seg en gammel kvinne og en ung kvinne til å gjennomføre menneskenes frigjøring som de første til å motta Den hellige Ånd – slik profeten Joel hadde forutsagt det:

«En gang skal det skje at jeg øser ut min Ånd over alle mennesker. Deres sønner og døtre skal profetere, de gamle skal drømme drømmer og de unge skal se syn. Selv over slaver og slavekvinner vil jeg i de dager øse ut min Ånd» (Joel 3.1-2).

Fortidens begrensinger i Guds handling til ett folk, ett kjønn og en sosial klasse tilhører fortiden. I den nye tid kan alle mennesker utføre Guds oppdrag i hele verden for alle folkeslag i etterfølgelse av den Messias Maria ble bedt om å føde. For det er det samtalen mellom de to kvinnene handler om: Guds sønn – Messias skal fødes av Maria slik at hun rett og slett blir Guds mor.

Elisabeths bekjennelse

Den Hellige Ånd gir Elisabeth frimodighet til å bli den første som bekjenner at fosteret i Marias mage er hennes og menneskenes Herre. Slik bekrefter hun for Maria at engelens ord om at hun skulle føde Messias, var riktig og kunne bli anerkjent av andre. I denne enkle bekjennelsen ligger hele den kristne troen skjult. Så enkelt som den er formulert, så enkel er den grunnleggende kristne bekjennelsen: Jesus er Herre! I alle våre gudstjenester uttrykkes den som et bønnerop eller en stille hvisken: Kyrie eleison! Herre forbarme deg!

Den kristne troens kjerne er at Gud hører oss når vi uttrykker slik at det begynner å ligne en bønn – for å sitere Ole Paus. Det er alle oss Elisabethene Gud inviterer til å sitte til bords meg seg, i himmelen og på jorden og få del i Marias sønn korsfestede og oppstandne legeme og blod i brød og vin til syndenes tilgivelse, liv og salighet.

Den nye tids tegn

Sakarja trengte tegn for å være helt sikker på at Guds nådige og kjærlige handlinger gjaldt ham også. Slik Israelfolket hadde krevd tegn fra himmelen på at Gud fortsatt var med dem. Fortellingen om Maria og Elisabeth gir oss et annet grunnlag for tryggheten på at Gud fortsatt vil oss vel og tar i mot oss i nåde og kjærlighet til frigjøring og håp. Først og fremst knytter de to seg til Marias foster – han som vi vet blir født i en stall i Betlehem, bragte Guds rikes verdier og krefter til menneskene og ble korsfestet for så å beseire død og nød i sin oppstandelse fra de døde. Alt annet kan være nyttig og fint, men Guds tegn er denne ene: Jesus Kristus – Jona-tegnet som Jesus kaller det da han blir bedt om å gi folket tegn på hvem han var. Det er dette tegnet vi får anledning til å smake på når vi mottar brødet og vinen. For nadverdens måltid handler ikke om hva vi har gjort og gjør for Gud slik Sakarjas ofringer i tempelet var preget av. Nadverden handler om hva Gud har gjort og gjør for oss.

Det er det som er den nye tid og det nye Gudsfolkets tegn, båret frem av en unge kvinne som turde å stole på Guds Hellige Ånd. Det ble jo ikke bare med Elisabeth og Maria. Profeten Joels visjon for den nye tid og det nye Guds folket fortsatte å virke. På pinsedag ble grunnlaget lagt for det nye fellesskapet som vi kaller kirken og der det, som Paulus sier, ikke er jøde eller greker, mann eller kvinne, slave eller fri, vi er alle ett i Kristus Jesus. I dette fellesskapet kan ikke lenger kvinner overses, selv om Den hellige Ånd fortsatt strever med å få oss medlemmer til å akseptere det og virkeliggjøre det. I dette fellesskapet har Gud forsikret oss om at Den hellige Ånd tar i mot oss, holder oss fast i krevende tider når sorgen overmannet oss eller overmotet behersker oss. Og slik har hun virket – Den hellige Ånd- hele kirkens tid og skapt dette utrolige og mangfoldige folket som kalles kirke – verdens største flerkulturelle fellesskap der det er plass for oss alle og hver av oss slik vi er med all vår undring, alle våre fortellinger og alle våre ressurser. Slik blir kirken et tegn på frigjøring og håp med løfte fra Gud om alltid å være hos oss med nåde og kjærlighet – i liv og i død. Slik oppfyller kirken profetens Joels visjon. Og ser vi oss rundt i kirken i dag, gjenspeiler vi i stor grad et slikt fellesskap.

Guds avhengighet – vår verdighet

Det er noe grenseoverskridende for tanken at Den allmektige Gud gjør seg avhengig av disse to kvinnene for å få satt i gang prosessen med den nye tid og det nye, grenseoverskridende fellesskapet

som skal bringe fram hele skapelsens forløsning og menneskehetens gjenopprettelse til frihet og overflod.

Det forteller oss at Gud også i vår tid gjør seg avhengig av mennesker for å drive fram sin vilje og visjon for skapelsen og menneskeheten. I dag skal vi alle – og særlig kvinnene, gå ut av kirken og ut i verden og vite at for uten oss alle sammen, som et mangfoldig folk, kan ikke Guds oppdrag i Halden fullføres. Den Hellige Ånd selv vil utruste oss og gi oss frimodighet. Så stort er det. Og det begynte disse dagene i fjellene i Juda mellom Maria og Elisabeth. Større bekreftelse på vårt menneskeverd og Guds nåde kan vi ikke få.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.